

MEMORANDWM CYDSYNIAD DEDDFWRIAETHOL ATODOL (Rhif 2)

Y BIL HAWLIAU CYFLOGAETH

1. Gosodir y memorandwm cydsyniad deddfwriaethol hwn o dan Reol Sefydlog ("RhS") 29.2. Mae RhS 29 yn rhagnodi bod rhaid gosod memorandwm cydsyniad deddfwriaethol, ac y ceir cyflwyno cynnig cydsyniad deddfwriaethol, gerbron Senedd Cymru¹ os yw Bil gan Senedd y DU yn gwneud darpariaeth mewn perthynas â Chymru sy'n rhoi sylw i faterion datganoledig.
2. Cyflwynwyd y Bil Hawliau Cyflogaeth ("y Bil") yn Senedd y DU, Tŷ'r Cyffredin, ar 10 Hydref 2024. Gosodais Femorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol ar 5 Rhagfyr 2024.
3. **Gwelliannau**
 - Cyflwynodd Llywodraeth y DU 110 o welliannau ar 26 Tachwedd i'w hystyried yng Nghyfnod Pwyllgor Tŷ'r Cyffredin a ddechreuodd ar 26 Tachwedd ac y bwriedir iddo redeg tan 21 Ionawr. Mae'r rhan fwyaf o'r 110 o welliannau yn gwneud darpariaeth nad yw'n rhoi sylw i faterion datganoledig. Fodd bynnag, mae gwelliannau 59 i 64 gan Lywodraeth y DU yn rhoi sylw i faterion datganoledig oherwydd eu bod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd, fel y manylir ym mharagraff 19 isod.
4. Mae'r Bil fel y'i cyflwynwyd i'w weld yn:
<https://publications.parliament.uk/pa/bills/cbill/59-01/0011/240011.pdf>

Amcanion Polisi

5. Mae amcanion polisi Llywodraeth y DU wedi'u nodi mewn [trosolwg cyhoeddedig o'r Bil](#). Yn gwyno, diben yr amcanion hyn yw:
 - Mynd i'r afael â hyblygrwydd unochrog, gan sicrhau bod swyddi'n cynnig sicrwydd sylfaenol i weithwyr.
 - Cefnogi hawliau sy'n ystyriol o deuluoedd drwy wella hyblygrwydd a sicrwydd.
 - Blaenoriaethu tegwch, cydraddoldeb a llesiant gweithwyr.
 - Sicrhau bod gweithwyr yn cael cyflog teg am ddiwrnod teg o waith.

¹ Yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru, sylwch ein bod yn cyfeirio at y deddfwriaeth yng Nghymru fel "Senedd Cymru" y tro cyntaf, ac wedyn fel "y Senedd", oni bai bod y cyd-destun yn mynnu fel arall.

- Moderneiddio deddfwriaeth sy'n ymwneud â'r undebau llafur, gan roi mwy o ryddid i undebau llafur drefnu, cynrychioli, a negodi ar ran eu gweithwyr.
- Gwella'r dull o orfodi hawliau cyflogaeth.

Crynodeb o'r Bil

6. Noddir y Bil gan yr Adran Busnes a Masnach.
7. Nod y Bil yw cyflawni'r diwygiadau deddfwriaethol allweddol a nodir yng nghynllun [‘Plan to Make Work Pay’](#) Llywodraeth y DU.
8. Mae prif ddarpariaethau'r Bil yn ymdrin â diweddarau a gwella hawliau cyflogaeth presennol a gwneud darpariaeth ar gyfer hawliau newydd; gwneud darpariaeth ynghylch cyflogau ac amodau mewn sectorau penodol; a gwneud diwygiadau mewn perthynas â materion undebau llafur a gweithredu diwydiannol. Yn ogystal â hynny, mae'r Bil yn creu mecanweithiau newydd ar gyfer gorfodi cyfraith cyflogaeth.
9. Roedd y Bil, fel y'i cyflwynwyd, yn cynnwys 119 o gymalau a 7 Atodlen. Mae'r Bil yn gwneud darpariaeth yn y meysydd allweddol canlynol:
 - Mae Rhan 1 yn ymdrin â hawliau cyflogaeth, gan gynnwys diwygio hawliau cyflogaeth mewn perthynas ag oriau wedi'u gwarantu, gweithio hyblyg, tâl salwch statudol, arian cildwrn ac arian rhodd, hawl i absenoldeb, gwarchodaeth rhag aflonyddu, a diswyddo.
 - Mae Rhan 2 yn ymdrin â materion eraill sy'n ymwneud â chyflogaeth, gan gynnwys y weithdrefn ar gyfer trin diswyddiadau, contractau allanol yn y sector cyhoeddus, a dyletswyddau cyflogwyr yn ymwneud â chydraddoldeb.
 - Mae Rhan 3 yn ymdrin â chyflogau ac amodau mewn sectorau penodol, gan gynnwys cyflogau ac amodau staff cymorth mewn ysgolion yn Lloegr, a sefydlu'r Corff Negodi ar gyfer Gofal Cymdeithasol i Oedolion.
 - Mae Rhan 4 yn ymdrin ag undebau llafur a gweithredu diwydiannol, gan gynnwys hawl i gael datganiad yn ymwneud â hawliau o ran ymuno ag undebau llafur, hawl i undebau llafur i gael mynediad at weithleoedd, diwygiadau i'r amodau ar gyfer cydnabod undebau llafur, cyllid undebau llafur, a chyfleusterau a ddarperir i gynrychiolwyr ac aelodau undebau llafur, cosbrestrau, gweithredu diwydiannol, a phleidleisiau, darparu gwybodaeth i gyflogwyr, picedu a gwarchodaeth rhag gweithredu diwydiannol, diddymu darpariaeth ynghylch streiciau a lefelau gwasanaeth gofynnol, a swyddogaethau'r Swyddog Ardystio (a benodir gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan Ddeddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992).

- Mae Rhan 5 yn ymdrin â gorfodi deddfwriaeth y farchnad lafur, ac yn rhoi i'r Ysgrifennydd Gwladol y swyddogaeth o orfodi deddfwriaeth y farchnad lafur. Penodir swyddogion gorfodi at y diben hwn.
 - Mae Rhan 6 yn gwneud darpariaeth gyffredinol mewn perthynas â'r pŵer i wneud diwygiadau canlyniadol, pŵer i wneud darpariaeth drosiannol neu ddarpariaeth arbed, rheoliadau, darpariaeth ariannol, rhychwant, cychwyn ac enw byr.
10. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r Bil a'r cynllun 'Plan to Make Work Pay' ehangach. Cyn cyflwyno'r Bil ac wedi hynny, bu trafod rheolaidd ac adeiladol rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, ar lefel Gweinidogion ac ar lefel swyddogion.
 11. Gallai'r Bil effeithio ar weithwyr mewn gwasanaethau cyhoeddus datganoledig. Fodd bynnag, mae'r Bil yn gwneud darpariaeth yn bennaf ynghylch materion a gedwir yn ôl. Mae'r Bil yn canolbwyntio ar hawliau cyflogaeth, a diwygiadau i faterion undebau llafur a gweithredu diwydiannol. Mae hyn yn dod o fewn mater a gedwir yn ôl, sef Cyflogaeth a Chysylltiadau Diwydiannol. Yn ogystal, nid yw cymalau 28 i 44 yn gymwys ond mewn perthynas â Lloegr.
 12. Fel y nodir isod, mae darpariaethau penodol yn y Bil yn gwneud darpariaeth mewn perthynas â Chymru o ran materion datganoledig. Oherwydd hynny, mae'n ofynnol cael cydsyniad y Senedd mewn cysylltiad â'r darpariaethau hynny.

Y diweddaraf am y sefyllfa ers cyhoeddi'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol cyntaf

13. Ysgrifennais at yr Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol dros Hawliau Cyflogaeth, Cystadleuaeth a Marchnadoedd, Justin Madders AS, ar 29 Hydref.
14. Yn fy llythyr, croesawais y ffaith bod cymal 25 wedi'i gynnwys yn y Bil Hawliau Cyflogaeth, sy'n diogelu telerau ac amodau gweithwyr sy'n cael eu trosglwyddo pan gaiff contractau eu hallanoli a gweithwyr eraill a gyflogir ar gontractau o'r fath.
15. Nodais fod cod tebyg, a elwir yn gyffredin yn "God Dwy Haen" wedi bod ar waith yng Nghymru fel canllawiau ers 2014. Amlygais hefyd fod Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023 yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i lunio a chyhoeddi cod ymarfer ynghylch materion cyflogaeth a phensiynau sy'n gysylltiedig â chontractau allanoli gwasanaethau.
16. Nodais anghysondeb posibl o ystyried nad yw'r ddyletswydd yn Neddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) ond yn

gymwys i'r cyrff hynny a restrir yn Atodlen 1 i'r Ddeddf honno ac nad yw'n cynnwys sawl corff a ddiffinnir fel awdurdodau Cymreig datganoledig yn Neddf Caffael 2023. Byddai cymal 25 o'r Bil Hawliau Cyflogaeth, fel y'i drafftwyd yn wreiddiol, hefyd yn eithrio'r awdurdodau Cymreig datganoledig hynny nad ydynt wedi'u rhestru yn Atodlen 1.

17. Er mwyn sicrhau dull cyson ac osgoi creu sefyllfa a allai fod yn anghyson, gofynnais i Lywodraeth y DU ystyried gwelliant i gymal 25 o'r Bil Hawliau Cyflogaeth i roi pwerau i Weinidogion Cymru sy'n cyfateb i rai'r Ysgrifennydd Gwladol i wneud darpariaeth mewn rheoliadau, a chyhoeddi cod ymarfer, i fod yn gymwys i'r sefydliadau hynny a ddiffinnir fel awdurdodau Cymreig datganoledig yn Neddf Caffael 2023 ond nad ydynt wedi'u rhestru yn Atodlen 1 i Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru).
18. Cefais ymateb gan yr Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol ar 29 Tachwedd. Nododd y pwyntiau a godwyd gennyf a chadarnhaodd y byddai Llywodraeth y DU yn ceisio diwygio'r Bil, yn unol â'm cais, yn ystod Cyfnod Pwyllgor Tŷ'r Cyffredin. Ar hyn o bryd, mae'r gwelliannau canlyniadol i gymal 25 (gwelliannau 59 i 64 gan y Llywodraeth) yn cael eu hystyried gan y Pwyllgor.

Darpariaethau a gyflwynwyd gan Lywodraeth y DU i'r Bil i'w hystyried yng Nghyfnod Pwyllgor Tŷ'r Cyffredin y mae angen cydsyniad ar eu cyfer

19. Rwy'n credu ei bod yn ofynnol cael cydsyniad y Senedd mewn perthynas â'r cymalau a nodir isod, i'r graddau y maent yn gwneud darpariaeth o ran materion datganoledig.

Cymal 25:

Mae gwelliannau 59 i 64 gan Lywodraeth y DU yn disodli cymal 25 gyda darpariaethau wedi'u hailweithio ar yr un pwnc (diogelu gweithwyr rhag triniaeth niweidiol o ganlyniad i allanoli).

Byddai'r gwelliannau hyn yn ailstrwythuro'r darpariaethau newydd sydd i'w mewnosod yn Neddf Caffael 2023 fel y byddai'r pwerau a freiniwyd yn flaenorol yn yr Ysgrifennydd Gwladol yn unig yn awr hefyd yn cael eu rhoi i Weinidogion Cymru a Gweinidogion yr Alban mewn cysylltiad â'r awdurdodau datganoledig perthnasol yng Nghymru a'r Alban. Mae'r gwelliant hefyd yn egluro nad yw'r ddyletswydd i gyhoeddi cod ymarfer yn dibynnu ar wneud y rheoliadau.

Yr effaith ymarferol mewn perthynas â Chymru yw rhoi pwerau i Weinidogion Cymru wneud darpariaethau mewn rheoliadau i sicrhau bod gweithwyr sy'n cael eu trosglwyddo i contractwr a gweithwyr sydd eisoes yn gweithio i'r contractwr hwnnw yn cael eu trin yn gyfartal, a chyhoeddi cod ymarfer ar faterion cysylltiedig. Bydd y darpariaethau newydd hyn yn gymwys i'r sefydliadau hynny a ddiffinnir fel awdurdodau Cymreig

datganoledig yn Neddf Caffael 2023 ond nad ydynt wedi'u rhestru yn Atodlen 1 i Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru).

20. Mae angen cydsyniad ar gyfer y darpariaethau hyn gan eu bod yn cynnwys darpariaeth at ddiben sydd o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd, ac felly maent yn rhoi sylw i faterion datganoledig. Maent hefyd yn rhoi pwerau gweithredol i Weinidogion Cymru sy'n effeithio ar faterion datganoledig yn ddieithriad.
21. Gosodwyd y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol cyntaf mewn perthynas â chymal 25 yn ogystal â darpariaethau eraill. Mae gwelliannau 59 i 64 gan Lywodraeth y DU yn disodli'r cymal hwn fel y'i drafftwyd yn wreiddiol gyda fersiwn newydd sy'n rhoi pwerau gweithredol i Weinidogion Cymru (nid oedd y fersiwn flaenorol o'r cymal yn gwneud hynny).

Barn Llywodraeth y DU ynghylch yr angen am gydsyniad

22. Fel y nodais yn y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol cyntaf, roedd Llywodraeth y DU yn derbyn bod angen cydsyniad y Senedd ar gyfer cymal 25. Nid yw Llywodraeth y DU wedi datgan ei barn ar yr angen am gydsyniad mewn perthynas â'r gwelliannau a ddisgrifir uchod.

Y rhesymau dros wneud y darpariaethau hyn ar gyfer Cymru yn y Bil Hawliau Cyflogaeth

23. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r Bil Hawliau Cyflogaeth. Mae'r gwelliannau hyn i'r Bil wedi'u gwneud ar fy nghais i. Mae'r gwelliannau hyn yn hwyluso dull cyson o ddiogelu gweithwyr rhag triniaeth niweidiol o ganlyniad i allanoli. Mae hyn yn cynnwys cysondeb mewn cyrff cyhoeddus sydd o fewn cwmplas mewn perthynas â darpariaethau perthnasol yn y Bil Hawliau Cyflogaeth, Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023 a Deddf Caffael 2023.

Goblygiadau ariannol

23. Mae Cod y Gweithlu (a elwir yn gyffredin yn God y Gweithlu Dwy Haen) wedi bod ar waith fel canllawiau yng Nghymru ers deng mlynedd. Fodd bynnag, nid ydym wedi cynnal dadansoddiad o'r graddau y mae wedi cael ei gymhwyso. Gallai fod rhai costau cyflogaeth uwch, ond gan fod Cod eisoes wedi bod ar waith yng Nghymru fel canllawiau, mae'n anodd amcangyfrif costau ychwanegol a allai godi drwy ddiogelu rhag erydiad telerau ac amodau yn y dyfodol pan gaiff gwasanaethau eu hallanoli.
24. Nid oedd rhai cyrff Cymreig, gan gynnwys y prifysgolion, wedi'u cynnwys yng nghylch gorchwyl Cod 2014, ac felly gellid dadlau bod diogelu gweithwyr mewn contractau allanoli yn cynrychioli costau newydd i'r cyrff hynny. Fodd bynnag, ni wyddys a yw'r cyrff hyn yn bwriadu allanoli unrhyw un o'u gwasanaethau yn y dyfodol, felly ni ellir cyfrifo goblygiadau ariannol diogelu gweithwyr gydag unrhyw lefel o gywirdeb.

Casgliad

25. Rwyf o'r farn ei bod yn briodol mynd i'r afael â'r darpariaethau hyn yn y Bil hwn gan y DU. Mae'r ddeddfwriaeth yn gyson â ffocws Llywodraeth Cymru ar waith teg. Gwnaed y gwelliannau i'r Bil ar fy nghais i er mwyn annog mwy o gysondeb yn y maes hwn o ddeddfwriaeth. Felly, rwy'n argymhell y dylai Senedd Cymru gefnogi'r cynigion a rhoi ei chydsyniad.

Jack Sargeant AS

Y Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol

19 Rhagfyr 2024